

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

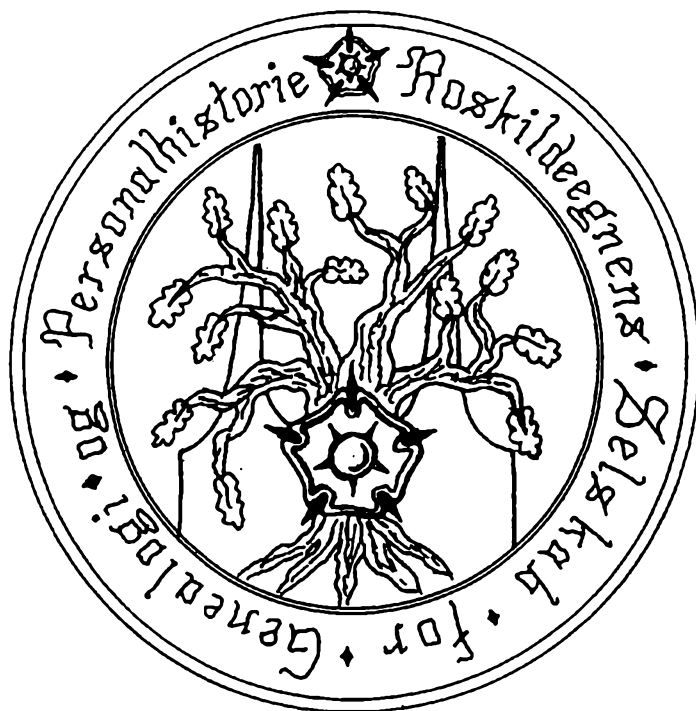
Årsskrift 2000

13. årgang.

*Roskildeegnens Selskab
for
Genealogi og Personahistorie*

Årsskrift 2000

13. årgang.

*Roskildeegnens Selskab
for
Genealogi og Personhistorie*

Årsskrift 2000

13. Årgang

Udgivet af: Roskildeegnens Selskab
for
Genealogi og Personalhistorie

Redaktion: Karna Hansen
Henning Kiilerich

på: Forlaget HEROLD
Bjældevej 5
4000 Roskilde
Telefon 4636 9090

Copyright © 2000: Forlaget HEROLD

1. udgave, 1. oplag

ISBN 87-89165-36-5
ISSN 0904-1427

Enhver form for gengivelse fra dette skrift
må kun ske med angivelse af kilden.

Indhold

<i>Slægtens fortid</i> -----	5
af Karna Hansen	
<i>Mordet på Kirsten Andersdatter</i> -----	8
af Karen Margrethe Goodstein	
<i>Bevisets stilling</i> -----	12
af Kit Bisgaard	
<i>Ja, Verden er virkelig fuld af rare mennesker!</i> -----	15
af Niels-Bjarne Kristensen	
<i>Den første Kiilerich</i> -----	17
af Henning Kiilerich	
<i>Hjemmesiden på Internettet holder flyttedag</i> -----	31
af Jens V. Olsen	
<i>Formandens beretning 2000</i> -----	33
ved Kit Bisgaard	
<i>Bestyrelsen</i> -----	36
<i>Foreningens hjemmeside på Internettet</i> -----	36

Slægtens fortid

af Karna Hansen

Vi søger Slægtens Spor i stort og smaat,
i Flinteøksen efter Harvens Tænder,
i Mosefundets Smykke, plumpt og raat,
i Kirkens Kvadre, lagt af brede Hænder.
Hvert skimlet Skrift, hver skjoldet Alterbog
har gemt et Gran af Slægtens Ve og Vaade:
nu skal de røbe mig, hvad Vej jeg drog,
og løfte mig en flig af Livets Gaade.

Dette vers fra sangen "Historien", skrevet af Jeppe Aakjær, fandt jeg i en artikel skrevet af Hal Koch i det første nummer af tidsskriftet "Ad Fortids Veje" fra oktober 1942.

Det fik mig til at tænke på, at jeg engang syntes, at historie var noget forfærdelig kedeligt noget. Hvad kommer det os ved, hvad der skete for flere hundrede år siden? Det der sker her og nu, er da langt vigtigere for os end alt det gamle. Eller er det?

Når man begynder at slægtsforske, så opdager man, at historien i høj grad betyder noget, den har været med til at danne både slægtens fortid og fremtid. Ordene "hvad Vej vi drog" har det fængslende over sig, at det var os og vor slægt, der drog vejen, og den ender der, hvor vi står i dag. Historien har haft stor betydning for hele menneskeheden og har været med til at danne det samfund, vi lever i her i det nye årtusinde.

Gennem flere generationer ser vi, hvorledes reformer har skabt forskellige kår og forhold for vores slægt, og derigennem kan vi danne os et billede af netop vores forfædres liv og færden. Nogle har været heldige og er kommet godt gennem livet, medens andre har haft usle kår, og nogle er måske endda blevet kriminelle på en eller anden måde. Det får dog ikke en slægtsforsker til at græmme sig, nej, nu har man fået en god historie til sin slægtsbog. Og vi kan jo ikke gøre for, at en af vore forfædre har trådt lidt ved siden af loven.

En dag så jeg i kirkebogen, at min tip-oldefar var død ved hængning. Hvad mon havde fået ham til at begå en sådan handling? Det fandt jeg lidt om i en fogedforretning. Han ernærede sig som skræder, men havde træben, så han kunne ikke påtage sig andet arbejde. Indtjeningen må have været beskednen, for han havde ikke

betalt husleje i 10 år, hvorfor lejemaal blev opsagt. Fire dage før han skulle ud af huset, fandt hans kone ham i loen, hvor han havde hængt sig. Fortvivlelsen over ikke at kunne skaffe pengene, har fået ham til at tage så drastisk et skridt. Sådan kan det gå, men det gav dog mig en god historie til min slægtsbog.

Mange af vore forfædre har deltaget i krige, og disse bliver pludselig mere levende for en. Nu kommer de os ved på en helt anden måde, ja man begynder måske at læse i historiebøgerne om netop den krig, hvor en forfader har været med, for at finde ud af, hvad der egentlig skete. Tre af min oldemors brødre deltog i krigen 1864. To af dem overlevede og fik tildelt en livslang årlig hædersgave på 100 kr., medens den tredje blev såret den 29. juni og døde samme dag på Augustenborg lazaret.

En anden krig vakte min interesse, da jeg erfarede, at nogle forfædre optrådte som snaphaner i den skånske krig i 1600-tallet. På grund af deres danskersind og modstand mod svenskerne, fik de sammen med mange andre afbrændt deres gårde i Örkened sogn. Man kan jo gætte på, at den "danske ånd" har holdt sig gennem de følgende generationer, og at det var den, der fik min farmor og hendes søster til at forlade Sverige i 1890 og slå sig ned i Danmark uden at opretholde forbindelsen med deres svenske familie.

Det var min fars svenske kusine, der for et halvt hundrede år siden forsøgte at finde sin moster, min farmor, i Danmark. På det tidspunkt var

både min farmor og min farfar døde, men brevet havnede hos min far, som straks kontaktede sin svenske slægtning. Siden da har vi haft nær kontakt med den del af den svenske slægt.

Min forskning har ført mig tilbage til begyndelsen af 1600-tallet. Det meste af slægten stammer fra Jämshög sogn i Blekinge. Ved en hel tilfældighed kom jeg i forbindelse med en mand i Malmö, som forskede i Jämshög sogn. Han sendte mig en liste over sin nærmeste slægt, og tænk, der iblandt fandt jeg min tip-tip-oldemor, som var en søster til hans tip-tip-oldemor. Jeg sendte ham straks en e-mail med stor begejstring over, at jeg nu fik anetavlen forøget med både hendes forældre, bedste- og oldeforældre, som jeg ikke selv havde fundet. Men min begejstring stoppede ikke her. Få dage senere kom med posten 89 A4 sider med beretning om vor fælles forfaders efterslægt, indeholdende diverse datoer, noter og kildehenvisninger. Det var helt ufatteligt, og jeg måtte knibe mig i armen for at være sikker på, at det var virkelighed og ikke bare en drøm. Der dumper stadigvæk småstykker ind ad brevsprækken, når min svenske ven har fundet flere noter, specielt om de personer, jeg selv havde fundet frem til, men uden særlig meget "kød" på. Forleden dag kom 37 A4-sider om forfatteren Harry Martinssons slægt, som vi også finder i vores fællesslægt. Så føler man for alvor, at man deler sin store interesse med mange andre slægtsforskere overalt på jorden og er taknemmelig over den hjælpsomhed, man møder.

Når nogle for mig helt ukendte personer henvender sig til mig over Internettet, ja så er jeg da også straks villig til at yde dem den hjælp, jeg kan give.

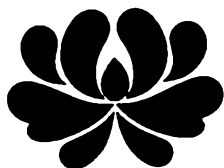
Lidt til gengæld for al det materiale, jeg har modtaget fra Sverige, har jeg da også kunnet give, nemlig min tip-tipoldemors efterslægt, som min svenske ven, Leif, kun havde meget lidt af, og slet intet fra den danske del af slægten. Han anede overhovedet ikke, at han havde danske slægtninge.

Det sidste nye fra Leif er, at en af hans slægtninge i Jämshög netop har udgivet en fortræffelig bog om båtsmän i Jämshög sogn med udførlig beretning om deres liv og deres familie. Nogle af mine slægtninge var båtsmän, så jeg har bestilt bogen og venter nu med længsel på, at den skal dukke op. Jeg har allerede historier om "mine snaphaner" i bogen "Den stora Ofärden - Snaphaneskildring fra Göinge" af John Tomenius, som jeg erhvervede for nogle få år siden.

Det er ikke bare verdens- og danmarkshistorien, der fanger ens interesse gennem slægtsforskning: det

er i høj grad også lokalhistorien. Nu vil man pludselig gerne vide noget om den egn, ens forfædre kom fra. Der er de lokalhistoriske arkiver en god hjælp. Man føler næsten, at man kan røre ved historien, når man står foran en forfaders hus, eller på tomten hvor huset har ligget. Af min farmors hus i Grännum i Jämshög sogn i Blekinge er der kun en trappesten tilbage. Jeg har nogle tørrede blomster, som min far engang plukkede der, da han besøgte stedet. Vi fandt dem i hans skrivebordsskuffe efter hans død. Jeg nænnede ikke at smide dem ud, men har - for at holde sammen på dem - sat dem i glas og ramme, og de hænger nu på væggen i mit arbejdsværelse sammen med billeder af mine forfædre.

Nogle mennesker anser en for at være lidt "småtosset", når man går så meget op i slægtens fortid, og de kan ikke forstå, at man gider. Men sådan er det vel med enhver hobby. Hvis man ikke selv har den, forstår man ikke, at nogle kan være så bidt af den.

Mordet på Kirsten Andersdatter

af Karen Margrethe Goodstein

En af mine mange tip-tip-oldemødre, Karen Jacobsdatter, boede i begyndelsen af 1800-tallet i Ulbølle sogn på Sydfyn sammen med sin mand, Mads Andersen Banke. Tre af de fem børn var flyttet hjemmefra, og Mads arbejdede som daglejer. Ca. 44 år gammel kom Karen i forbindelse med en ung slagter, Hans Jacob Jensen, på 30 år. Han kunne bruge hendes hjælp, når han slagtede ude på gårdene. De arbejdede godt sammen, så godt at de også udenfor arbejdstiden gerne ville være noget for hinanden. På et tidspunkt boede Hans Jacob hos Karen og Mads, og deres venskab udviklede sig til et meget lidenskabeligt forhold. Mads måtte flere gange finde sig i at blive beordret ud af soveværelset og sove i et andet kammer.

Ikke langt derfra, i Tved sogn, havde Mads en søster, Kirsten Andersdatter. Hun var netop blevet enke i maj 1815 og sad alene med sin 7-årige søn, Hans. Karen ville gerne leve med Hans Jacob som rette ægtefolk, og hun foreslog ham derfor at fri til Kirsten; så kunne han flytte ind i fæstehuset, der hørte under Bjørnemose Gods. Karen kunne komme på besøg og være behjælpelig med arbejdet i huset.

Hans Jacob var ikke begejstret for ideen, selvom det fristede med en bolig, men Karen insisterede, også

fordi hun var gravid med hans barn. Det største problem i Karens plan var naturligvis Kirsten. De ville ikke bekymre sig om Mads; han var sådant et skikkeligt menneske, der ikke så let lod sig ryste af de daglige begivenheder. Så Hans Jacob friede, og Kirsten ville gerne giftes igen. Det var om sommeren, og de bestilte lysning hos pastor Gudme i Tved. Hans Jacob besøgte hende jævnligt, men næsten altid sammen med Karen. De gik fra Ulbølle til Tved, og meget ofte snakkede de om, hvordan de kunne slippe af med Kirsten, men også om de katastrofale følger det kunne få, hvis de gennemførte planen.

Som det første fik Karen en tidligere nabo til at bede sin sognepræst om at få en attest til arsenik, også kaldet rottekrudt, fordi det blev brugt til rottebekæmpelse. Karen havde ikke lyst til at spørge præsten i Tved. Folk var begyndt at snakke om hendes forhold til slagteren, og endelig skulle man være kendt af præsten, og så absolut for det gode, hvis man skulle gøre sig håb om at få lov til at købe giften.

Med attesten fra naboen gik Hans Jacob til Faaborg apotek, hvor han fik udleveret rottekrudtet i en lille hvid konvolut med ca. 31 gram. Den 2. september, da Kirsten vendte hjem fra morgenmalkningen, kom de det

hvide pulver i grøden og senere i kaffen, som de serverede for hende. Hun holdt meget af denne nye drik, som var kommet ind i huset med Hans Jacob og Karen. Kirsten havde været lidt utilpas et par dage, men var ellers en rask og stærk kone. Giften virkede omgående, og efter 3 dage med voldsomme smerter døde hun. Naboer og familien var chokerede, alt var gået så hurtigt. Slagteren forklarede dem, at Kirsten led af morsyge, og hun havde også haft orm. I virkeligheden havde hun været en ret svag kvinde, fortalte han.

Fordi Hans Jacob var forlovet med Kirsten og derfor havde de samme rettigheder og ansvar som en ægteemand, overtog han fæstet på huset, og sammen med Hans arvede han, hvad der var i hjemmet. Han måtte som stedfar forpligte sig til at sørge for drengens opdragelse og lade ham lære det fag, han selv ønskede. Hans følte sig ikke tryk ved de nye forældre, og han skulle passe på ikke at være i vejen for Hans Jacob, for han kunne blive meget opfarende. Karen fødte sit barn i oktober, og Mads Andersens Banke blev ved dåben opført i kirkebogen som far til den lille pige, hvad han jo også var efter loven, da han stadig var i ægteskab med Karen.

Hans Jacob handlede med dyr, skaffede sig ting og sager, og altid var det mistænkeligt nær det kriminelle. Overtrådte gang på gang de mest almindelige uskrevne regler for en anstændig handel, men blev aldrig straffet. Karen var ham en utrolig god støtte, og hun havde ligesom han

ingen problemer med hurtigt at stikke en løgn, hvis situationen krævede det.

Som årene gik spekulerede Hans mere og mere på hvad der egentligt var årsag til moderens død. Han havde svært ved at huske den ene dag fra den anden, men enkelte ting stod helt klart for ham, og der var måske noget om det, de snakkede om i Tved. Rygterne om Kirstens pludselige død, og at det sikkert var slagteren der havde givet hende rottekrudt, gik også i de nærliggende sogne.

I 1824 var det imidlertid blevet for meget for Hans Jacob, som nu kun delte bord med Karen, og de bestemte sig for at flytte til Sjælland. Karen havde sin ældste søn i Helsingør, og måske kunne han hjælpe hende og hendes to døtre med husly. Hans Jacob havde fået en ny partner i Anna Rasmusdatter, som tidligere var Karens svigerdatter. Han ville gerne have Anna og hendes lille datter med på den lange rejse. Til det praktiske arbejde overtalte han Søren Svup til at tage med. Han var separeret fra sin kone og ville gerne gøre Hans Jacob en tjeneste.

Kun fordi så få kunne skrive og læse håndskrift, havde de ingen problemer med skipperen, som førte dem over Storebælt. Han havde overset, at der ingen underskrift var på rejsepasset, der var falsk, hvad han heller ikke opdagede. Søren Svup og Hans Jacob havde ved fælles hjælp forsøgt at få en tidligere rejsetilladelse til at gøre det ud for et gyldigt pas, og deres anstrengelser havde tilsyneladende ikke været helt forgæves.

Rejsen, der var startet d. 13. februar med de fire voksne og tre børn, blev en lang og meget anstrengende tur. To gamle udslidte heste måtte trække vognen med alt hvad de ejede. Efter fem dage nåede de Roskilde, og næste dag Gørløse, hvor Hans Jacob blev nødt til at forlade de andre for at gå til Helsingør og låne penge hos Karens søn, Anders. Det var strengt nødvendigt, at hestene fik noget at spise, da kræfterne var ved at slippe op.

I Helsingør ankom de sent om lørdagen d. 20. februar, og de helt store vanskeligheder begyndte, da de stod overfor ordensmagten. Mændene kunne af gode grunde ikke vise de rette papirer. Begge stod de i lægdsrullen, men oplyse om flytning og grunden til at forlade sognet, havde Hans Jacob ikke været glad for at meddele myndighederne på Fyn.

Forhørerne startede allerede næste dag, og i første omgang gik kvinderne fri og blev sendt hjem til Fyn. Der var stor interesse for Hans Jacobs rejse til Sjælland og for hans fremtidige planer. Penge havde han ingen af, og hvad havde han egentlig forestillet sig. En forespørgsel blev afsendt til amtmanden i Svendborg; om de ønskede de to arrestanter tilbage? Det gjorde de helt bestemt, for de havde netop modtaget en anmeldelse fra Kirsten Andersdatters søn. Han mente sig sikker på, at Hans Jacob havde dræbt hans mor.

Hårdt presset måtte Hans Jacob tilstå sin forbrydelse og kunne fortælle, det var Karens plan; hun var også med til at give Kirsten giften. Så var

det ikke længere nødvendigt at beholde ham i Helsingør, og sammen med Søren Svup blev han sendt tilbage til Svendborg arrest. Der sad Karen, der tidligere nægtede al deltagelse i mordet, men da hun i det næste forhør blev forelagt Hans Jacobs tilståelse, måtte hun gå til bekendelse. Nu var det hende der lagde skylden på ham. Hun havde advaret ham om den alvorlige forbrydelse, og hun havde slet ikke været rigtig interesseret i at tage del i mordet, sagde hun.

Flere sogne på Sydfyn blev involveret i de mange forhør, der løb over mere end et halvt år. Sagen endte i Højesteret, og i april 1825 faldt dommen. Hans Jacob Jensen og Karen Jacobsdatter skulle begge miste deres hals, og hovederne sættes på stage. Hans Jacobs forældre var fortvivlede, og ved præstens hjælp fik hans mor sendt en bønsskrift til kongen. Hun og hendes mand havde forventet, at deres søn, den eneste dreng de havde, skulle være deres trøst i alderdommen. Hvis han ikke kunne blive fri, om han så kunne slippe for dødsstraf. Det var måske medvirken- \ndet til, at de slap for at få deres hoveder sat på stage, så fuglene kunne forsyne sig. Det var en meget stor indrømmelse.

Henrettelsen fandt sted 15. juni 1825 på galgebakken mellem Lunde og Kirkeby, ca. 10 km. nord for Svendborg. Skolebørn i 12-års alderen overværede det grusomme skue, og det var ikke tilfældigt, at de var med denne dag. Hensigten var, at det skulle virke afskrækkende at se konsekvenserne ved en så alvorlig krimi-

nalitet. Karen var stor i munden lige til det sidste, hvorimod Hans Jacob faldt sammen og måtte slæbes op til træblokken af to mænd. Bøddelen løftede sin tunge økse for anden gang,

og de blev straks lagt i kiste og begravet på stedet.

Noter: Ovenstående er et kort sammendrag baseret på domsudskrifter, aviser og andre kilder fra lokale arkiver.

På Dansk Folkemindesamling i København blev der i 1941 indleveret en vise, der var skrevet i 1825 efter et referat i Collegial Tidende samme år.

En ny sørgelig Vise om det skrækkelige Mord.

Af
Sommer,
Student.

Mel. Hvo ved hvor nær mig er min Ende.

Hvad hører man vel nu omstunder
I Verden Andet vel end Mord.
Men det er heller ingen Under
Thi aldrig høres Herrens Ord
En Vise sørgelig nu hør:
Om Dem som paa Skaffottet dør.

For ti Aar siden er bedrevet
Paa Kirsten dette grumme Drab,
I Hjertets Nag det vist stod skrevet,
Det skulle komme for en Dag.
Thi Morderen har ingen Roe
I hvor han end paa Jord vil boe.

De overlagde længe sammen
Hvorledes bedst det skulle skee,
Thi begge nægte Elskovsflammen
Et Barn var Frugten snart heraf
Med egen Mand hun havde fem,
Men ei som Moder elsket Dem.

Hvor kan hun dog saa grusom være,
At svige Mand og Børn saa haard
At syndig Elskovs Brynde nære
Som Jensens Elsked' flere Aar
Med ham hun Mordet aftalt har
Og snart det og udøvet var.

Nu havde begge da bekjendt
At de har lovlig Omgang havt
Og siden deres Tanker vendt
Til Mordet som ei gik dem tabt,
Men hvad blev Følgen, deres Død,
Udsone maae hvad de forbrød.

Gud nu bede vi Dig Alle
Hvis der Forvarrielse er til
At Du vil reise dem som falde
Og at Du Dem benaade vil.
Naar paa Skaffottet de har blødt,
Og Legemet er koldt og dødt.

Bevisets stilling

af Kit Bisgård

Vi har sikkert alle været ude for det. Vi vil gerne sætte en formodet ane ind i vores slægtsbog, men det helt sikre bevis har vi ikke, og vi kan sikkert aldrig få det. I hvilke tilfælde skal man vove det, og i hvilke tilfælde skal man holde sig fra det? Nogle forskere gør det, bare de har den mindste mistanke, andre tør næsten ikke.

Jeg vil her bringe nogle eksempler fra min egen forskning.

I Gimsing og Hjerm sogne i Ringkøbing amt har vi en stump kirkebog fra slutningen af 1689 og til 1699. Herefter mangler den i 40 år pga. af brand. Jeg har i 1700-tallet aner i flere gårde både i Gimsing og i Hjerm.

I 1745 døde Karen Jensdatter i Øster Ausum i Hjerm. Hun var 50 år og må altså være født omkring 1695. I skiftet efter hende var Peder Jensen Ausum formynder for et af børnene.

Heldigvis var Karen født på en tid, hvor der var kirkebog, og det var da også let at finde hendes forældres bryllup i 1693, hendes bror Peders fødsel i 1694 og hendes egen i 1696. Hendes far var Jens Jensen i Vester Ausum og hendes mor var Anne Pedersdatter. Ved deres trolovelse får vi navnet på Karens morfar, Peder Gregersen. Han boede i Østerby i Gimsing. De ti års kirkebog er guld værd, idet vi kan finde adskillige af Peders

børn f.eks. som faddere. Han havde således datteren Kirsten. Hun blev i 1691 gift med Christen Nielsen i Nørgård, der havde fælles marker med Østerby. Ved brylluppet står, at hun er datter af Peder Gregersen. Kirsten og Christen Nørgaard fik i 1692 datteren Johanne og i 94 sønnen Peder. Da kirkebogen igen dukker op i 1741, sidder Peder Nørgård som fæster af Østerby.

En dag kom jeg til at tænke på, at der måtte være en forbindelse til Christen og Kirsten Nørgård i en anden gren af min familie. Jeg var nemlig her nået tilbage til 1740 med familien Envold Christensen, som netop boede i Nørgård. Ikke alene var Peder Christensen Østerby helt selvskreven som fadder ved Envolds børns dåb, men også flere af hans børn var med ved hver dåb. Envold og hans kone var naturligvis også faddere hos Peder.

Da Envold døde i 1758, var den nu afdøde Peder Østerbys søn, Niels Pedersen Østerby, værge for alle de umyndige børn. Men hvordan hang det sammen? Jeg brugte mange aftener på at sammenholde alt, hvad jeg kunne finde om de to familier. Her må jeg omtale den uvurderlige hjælp, jeg utallige gange har fået af Marie Nielsen, som bor tæt ved landsarkivet i Viborg, og som i lange tider har brugt et par timer om dagen på at

skrive alt relevant eller blot interessant af fra justitsprotokoller i egnen omkring Holstebro. Hun har beredvilligt givet mig bunker af materiale herfra. Jeg fandt da her under 1705 en bemærkning om salig Christen Nørsgaards tjenestedreng. Christen Nielsen var altså død før 1705. Kirsten måtte selvfølgelig hurtigt gifte sig igen, og det må så have været med Christen Envoldsen, der da også nævnes med navnet Chr. Envoldsen Nørsgaard i justitsprotokollen i 1705. Sønnen Envold er født kort efter århundredeskiftet.

Envold Christensens første datter hed Ellen, og den anden og sidste datter, der fødtes og døde i 1741, hed Johanne, og ikke Kirsten efter farmoderen, men der er jo unægtelig den mulighed, at hun er opkaldt efter sin faster, Johanne Christensdatter, hvis denne var død for nylig. Denne Johanne optræder aldrig som fadder og er derfor nok død. Halvbroderen Peder i Østerby havde også en datter med navnet Johanne.

Jeg forelagde ovenstående teori for Marie Nielsen, der også blandt sine aner har Peder Gregersen, og da hun sagde god for den, har jeg uden skrupler ladet Kirstens far, Peder Gregersen, være min ane også i denne gren.

En dag meddelte Marie Nielsen mig, at hun måske havde spekuleret sig frem til Peder Gregersens far.

Hun har aner i sognet Vinding, og da hun en dag læste på sine notater om sin ane Gregers Andersen (død 1647), så hun, at hans søn, Peder

Gregersen, i 1654 blev gift med Karen Michelsdatter, og præsten skriver, at de flyttede til Hjern.

Jeg synes, at virkelig meget kunne tyde på, at Gregers er far til Peder Gregersen:

- 1) Peder Gregersen er ikke et særlig almindeligt navn,
- 2) Peders datter, Anna, gav sin første datter navnet Karen.
- 3) Gimsing var anneks sogn til Hjern.
- 4) Karen Michelsdatter kunne aldersmæssigt udmærket være mor til Peders børn.
- 5) Peder var 30 år i 1654, den alder, mænd almindeligvis giftede sig i.
- 6) Jeg har endnu ikke fundet nogen i Hjern med navnet Peder Gregersen. (Men der er jo som bekendt kun ti år at forske i).

En ganske lille ting kunne måske tale for, at ovenstående teori er forkert, nemlig, at Peder Gregersen tilsyneladende ikke havde en søn, der hed Mikkell, men en evt. Mikkell kunne jo være død før 1690, han kunne være flyttet til et andet sogn, eller han figurerede tilfældigvis ikke i kirkebogen mellem 1690 og 99.

Jeg har foreløbig tænkt mig at sætte Gregers Andersen i min slægtsbog, men nok med et par spørgsmålstegn ved navnet. Jo mere jeg ser på teorien, des mere bliver jeg dog overbevist om, at den er rigtig.

Man kan da også være heldig sommetider at få bevis for en teori. Jeg havde engang i flere år brugt tid på at finde en ane, Kirsten Jensdatter, der skulle være født i 1746, men jeg vidste ikke hvor. Jeg havde derfor ledt i mange af de omliggende sognes

kirkebøger uden at finde hende. Efter nogle nye oplysninger spekulerede jeg mig frem til, at hun måske var født i Ryde sogn i Ringkøbing amt. Jeg kan godt fortælle, at jeg var spændt, da jeg næste gang på arkivet med rystende hænder på læseapparatet fumlede mig frem til 1746 i Ryde kb. Ingen Kirsten! Heller ikke i 47. Men i 48! Hurra! Alt passede. Fadderne var de rigtige. Det er sådanne øjeblikke, der gør en slægtsforsker så euforisk, at almindelige dødelige ikke kan sætte sig ind i det. Jeg havde nu besvær med at komme længere tilbage med hende, men så fik jeg hjælp af en anden af mine fantastiske hjælpere i Viborg, Ellen-Ruth Jensen, der tilfældigt fandt et skifte efter hendes mor, da hun ledte efter noget helt andet.

En af mine aner i Ryde sogn, Niels Christensen Feld, har jeg også brugt megen tid på. Det var mig ikke muligt at finde hans forældre. Da jeg nu arbejdede mig tilbage i Kirsten Jensdatters anerække, nåede jeg til, at hendes farmor, Mette Villadsdatter, var gift med Jens Christensen i Nørøsterskov i Ryde. Jeg gik derfor i gang med hans far, Christen Nielsen Ladefoged i Nørøsterskov. Efterhånden dæmrede det for mig, at denne Chr. Ladefoged måtte være far til Niels Feld. Christen Nielsen, der efter sin tid som ladefoged på Rydhave fæstede Nørøsterskov i Ryde, må have fået børn allerede omkring 1648, idet hans datter, tjenende på Rydhave, i 1664 var gudmor for sin lillesøster Maren. Kirkebogen begynder først 1650, så de første fødsler i ægteskabet

er ikke registreret. Desuden er der en lakune fra 1680 til 1700, så de fleste af Niels Felds børns dåb og dermed deres faddere kendes ikke.

Ingen af de børn, Christen Nielsen Ladefoged fik, efter at vi har kirkebogen, hed Niels, så man må formode, at med en far med navnet Niels, havde han allerede en søn af det navn, født før kirkebogens begyndelse. Vi ser da også, at Christen Ladefogeds søn, Jens, ved sit første barns dåb i 1704 blandt fadderne havde Niels Christensen. Desværre bliver ingen af fadderens tilholdssted nævnt ved denne dåb.

Et andet godt bevis er, at da Niels Christensen havde barn i kirke i 1704, var to af fadderne børn af Christen Nielsen Ladefoged, og ved dåben af det følgende barn året efter var en af fadderne Mette Villadsdatter, som jo var gift med Niels' bror, ovenomtalte Jens Christensen Nørøsterskov. Jeg har foreløbig sat et lille spørgsmålstegn ved Christen Nielsens navn i min slægtsbog, men jeg er faktisk sikker på, at jeg har den rette forfader. Jeg kunne godt tænke mig at vide, hvad andre slægtsforskere ville gøre i de anførte tilfælde.

PS. Christen Ladefoged var ikke oldefader til Kirsten Jensdatter. Da Christens søn, Jens, var død, giftede Mette Villadsdatter sig med en ukendt Jens Nielsen og fik ét barn med ham, sønnen Jens. Da var hun 49 år! (Hendes fødsel står i kirkebogen).

PPS. Østerby og Nørgård må for længst være jævnet med jorden. De ville ellers ligge i hjertet af Struer.

Ja, Verden er virkelig fuld af rare mennesker!

Af Niels-Bjarne Kristensen

Da jeg modtog ovennævnte sætning i en e-mail, blev min brug af internettet til slægtsforskning i 1999 sat i relief.

Det hele startede ved en begravelse i januar 1999, hvor jeg ved det efterfølgende kaffebord kom til at sidde sammen med en fjern slægting, som var startet med slægtsforskning. Vi kom til at tale om udvandring til Amerika, og han kendte en internetadresse, som var god at søge på.

Allerede samme aften lå den i mine-mail: HYPELINK. <http://WWW.Ancestry.com/advanced.hmt> Den indeholder bl.a. navne på alle de mennesker, der har søgt om Social Security, som vel nærmest svarer til vores off. sygekasse.

Jeg søgte nu efter min farmors to brødre Carl og Chresten Andersen, der var døde i USA. Jeg fandt Carl Andersen registreret, og han skulle være død i juni 1967, men ingen dato. Yderligere oplysninger kunne fås ved fremsendelse af en check på \$7. Dette blev gjort. Svaret indeholdt ingen dødsdag, men hans forældres navn og hans opholdssted som Aberdeen S. Dak.

Jeg vidste godt nok, at Aberdeen var i Skotland, men det kunne det jo ikke være, da det mig bekendt aldrig har hørt under Amerika. Her kom internettet mig til hjælp, og jeg fandt ud af, at Aberdeen ligger i South Dakota, samt at de havde en genealogisk

hjemmeside, hvor alle kan efterlyse personer derfra.

I slutningen af februar var siden opdateret, men min efterlysning var ikke med på plads. Det viste sig, at de ikke havde fået opdateret, at de havde skiftet e-mail adresse, men efter et par mails kom den på, og nu var det bare at vente.

Medio marts kom der en reaktion på efterlysningen, idet en Cindy Eikamp forespurgte, om jeg havde haft nogen henvendelser, samt at en præcis dato ville gøre det nemmere. Jeg måtte beklage, at jeg ikke havde nogen af delene.

Næste henvendelse kom i begyndelsen af maj, hvor Cindy vendte tilbage og fortalte, at hun havde gennemgået den lokale avis, men der var ingen Carl Andersen, men der havde været en notits om en Carl Andersen, der var død i Wilmoth ca. 100 miles derfra, og at hun havde bestilt en microfil af den lokale avis.

15. maj kom så en mail fra Cindy med overskriften FOUND, og en afskrift af den lokale avis om Carl Andersens begravelse. Her blev det fortalt, at han blev overlevet af sin bror Chris, altså den Chresten jeg ikke havde fundet. En ny søgning viste, at der var en Chresten Andersen fra Wilmoth, der havde søgt om SSC, og som var død i oktober 1968.

Så ud over at takke Cindy spurgte jeg til Chresten, for han kunne være i den samme avis. I juni sva-

rede Cindy, at den film hun havde lånt sluttede i februar 1968, og den efterfølgende var bortkommet, men at hun ville prøve, om der skulle være en anden mulighed.

Her burde jeg så have ændret min efterlysning på den lokale hjemmeside, men fik det ikke gjort.

Dette resulterede i en ny mail i juli fra en, som han kaldte sig, Carl Andersen "den levende". En af hans venner havde set min efterlysning og fortalt ham, at der var en i Danmark der ledte efter ham. Det mente han dog ikke kunne være tilfældet, da hele hans slægt stammede fra Skotland, og selv om hans kone, ud fra hans temperament, godt nok mente, han stammede fra Vikingerne, var dette aldrig blevet klarlagt. Samtidig kunne det ikke være fra konens side, da hun stammer fra Sverige.

Han havde ligesom Cindy gennemgået den lokale avis og intet kunne finde. Fløvt måtte jeg skrive og takke ham for arbejdet, og samtidig fortælle, hvad Cindy havde fundet, samt at hun ville lede videre. Heldigvis blev han ikke sur, men svarede at han gerne ville stå til rådighed, hvis hun gik i stå, da han tilbragte 2 måneder om året i Pierre, som er South Dakotas hovedstad, og der måske kunne finde noget.

Herefter blev der stille om brødrene Andersen.

Efter nogen tid søgte jeg via nettet efter andre muligheder og skrev bl. a. til den lokale menigheds præst, men fik aldrig svar.

I december kontaktede jeg igen Carl Andersen, for at høre om han havde mulighed for at hjælpe mig videre.

To dage efter modtog jeg dels en afskrift af begge brødres begravelsesomtaler fra den lokale avis og dels kopier af begge omtaler. Han havde kontaktet den lokale andelsforening, som han samarbejdede med via sit job, og de havde haft Carl som kunde og foreslog, han kontaktede den lokale avis.

Her fandt redaktøren de to omtaler som jeg fik, men hun havde derudover taget kontakt til en lokal farmer, der kunne fortælle, at han nu ejede den jord, som Carl havde haft, og at det hus, han vil nærmere betegne det som et skur, stadig fandtes på hans jord.

Carl Andersen kunne videre fortælle, at han samarbejdede med farmerens broder, og når han næste gang besøgte det område, ville tage nogle billeder, idet han dog ikke forventede, at der var meget tilbage af huset.

Næsten samtidig modtog jeg så en forespørgsel fra New York om Mikkelsen, der har boet i Roskilde. Jeg havde gennem det seneste halve år oplevet dels en utrolig hjælpsomhed og dels en utrolig spændende ventetid, så jeg kastede mig over emnet og fandt en del om "gamle Mikkelsen", som jeg senere vil berette om, der resulterede i følgende sætning:

Det imponerer mig meget at du, som slet ikke kender mig, vil gøre alt dette efterforskning for mig. Ja, Verden er virkelig fuld af rare mennesker!

JEG KUNNE IKKE HAVE UDTRYKT DET BEDRE.

Den første Kiilerich

af Henning Kiilerich

Johan Friederich Kiilerich var uddannet som sadelmager. Da han levede, rejste mange håndværksvende rundt i hele Europa og udøvede deres håndværk. De var på valsen. De tog ansættelse forskellige steder for at opnå den bedst mulige uddannelse. Johan Friederich kom til København, og her kom han sammen med en ung pige ved navn Anne Dorthea Michelsdatter Borstorph. De besluttede at gifte sig, og de blev viet i Trinitatis Kirke den 17. september 1749. Han var 40 år gammel, og hun var en del yngre. Henders alder er ingen steder oplyst, men ud fra forskellige forhold må det anslås, at hun var omkring de 29, da hun indtrådte i ægteskabet og altså er født i ca. 1720.

Alt tyder på, at de begge var indvandret fra Tyskland. Denne antagelse bygger på følgende: I 1749, da de giftede sig, skulle enhver brudgom betale en afgift til staten – copulationspenge – før vielsen kunne finde sted. I regnskabsprotokollen på borgmesterkontoret i København indførtes, at sadelmagersvend Johan Kihler indbetalte 2 mark og skulle vies i Trinitatis kirke. Ved vielsen indførtes han i kirkebogen som Johan Friederic Kieler. På den tid var man på fornavn. Et efternavn blev slet ikke indført i kirkebogen ved barnedåb. Det var almindeligt, at efternavnet blev dannet ved at kalde en søn af

Jens for Jenssøn eller Jensen. Det var også meget almindeligt, at man til sit navn fjøede navnet på det sted, man stammede fra, især når man forlod egnen, og navnet Kieler ser man ofte brugt på personer, der stammer fra Kiel. Der er altså intet usædvanligt ved, at Johan blev indført i protokol-lerne på den måde, som det skete, og det betyder blot, at han kom fra Kiel.

Brudens navn blev i kirkebogen indført som Anne Dorthe Michelsdaatter Borstorph. Det betyder, at hendes far hed Michel (Mikkel) og hun kom fra byen Borstorph. I Danmark er der intet sådant stednavn. Men i Tyskland er der hele tre små byer med navnet Borstorph, og i den nordligste, der ligger ca 50 km syd for Lübeck, dannede man personnavne på samme måde, som man gjorde i Danmark. Derfor er det sandsynligt, at Anne Dorthea stammer fra denne lille by.

Der har åbenbart ikke været tilfredsstillende forhold for parret i København, for de rejste bort fra storstaden. Hvor de har tumlet omkring, ved vi ikke, men de ender med at slå sig ned i Thisted. Deres første barn – Marie Cathrine – blev født i 1751/52, men hun er ikke indført i kirkebogen som døbt hverken i København eller i Thisted, så de må sandsynligvis have været et andet sted i tiden for deres første barns fødsel.

Men i 1753 finder vi dem i Thisted. Her har Johan købt et hus med have, der lå i byens nordøstlige udkant med marker på den ene side på et område, der kaldtes Bjerget. Huset blev solgt som dødsbo på offentlig auktion den 22 marts 1753¹. Husets indretning beskrives ved auktionen som: *Dagligstue, Yderstue, Køkken og Værktøj*. Johan køber nogle få dele af indboet, bl.a. *1 Stue Værk til 1 rd og 1 mark*. Desuden *1 Jern Kackelovn med Jern Foed til 7 rd 3 mark og 15 skilling*. Ingen af boets andre effekter nåede op på en rigsdaler. Men det vigtigste ved auktionen var, at Johan købte *Huuset med paastaaende Grund og tilhørende Hauge og Eyendom* for 47 rigsdaler. Af auktionens conditioner fremgår at: *Huuset med sin paastaaende grund og tilhørende Eiendom kand den Kiøbende til Paaske førstkommende tilholde som og selv bliver ansvarlig for Auctions Salarium og udreeder Skiødets bekostninger, og fra Auctions Tiiden staaer Huuset for Kiøbers Regning*. Endvidere: *Pengene saa vel for Huuset som løspøret betales uvegerlig og uopholdelig inden 6 ugers dagen i Auctions Directeurs huus til Peder Hansen her i Thisted*. I brandforsikringsvurderingen var ejendommen ansat til 40 Rd, og brandtaksationen angiver, at huset var 8 fag langt (ca 10 m) og lå med den søndre ende ud til vejen.

Johan fik skøde på ejendommen den 1. maj 1753. Han kunne ikke betale alle pengene kontant, for dagen efter udstedte han et pantebrev² til købmand og handelsmand Niels Aars,

som han lånte 40 Rigsdaler af. Han måtte betale 5% i rente, hvilket var en rimelig rente, men i den høje ende, idet 4% var det almindeligste. I pantebrevet beskrives ejendommen som: *her i Byen og paa Bjerget beliggende med sin paastaaende Grund og Hauge Plads med Peder Lauritsen Broes Huus og Eiendom mod Øster Alvejen, og Christen Thilsteds mod Sønden, Byens Fællig eller saa kaldede Peder Andersens Arvingers Eiendom mod Vester og Byens Toft og Mark mod Norden*.

I pantet indgik også: *en halvanden Skibpunds Kackelovn som i samme hus er opsat samt en Kaabber-Kiedel i Grube*.

Disse effekter havde en god værdi, og derfor nævnes de specielt.

I 1763 – ti år efter at familien havde bosat sig på Bjerget – indfrieede Johan pantebrevet til Niels Aars. Men han kunne åbenbart ikke undvære pengene, for få dage efter indfrielsen lånte han andre 40 Rigsdaler af en anden køb- og handelsmand Jens Griishauge, som var en af Thistedes matadorer på den tid. Foruden pant i ejendommen, blev også denne gang kackelovnen og kobberkedlen specielt nævnt som sikkerhed for lånet³

Johan og Anne Dorthea må være kommet til Thisted nogen tid før købet af deres hus i 1753, for navnet Kiilerich var blevet så kendt i byen, at han i både Skøde og pantebrevet blev kaldt Johan Friderich Kielerich. Hvorledes dette navn er opstået, har hans ældste søn mange år senere forklaret til sognepræsten Carstensen,

der indskrev følgende i bemærkningsrubrikken i kirkebogen:⁴

Kiilerich han fortalte om Navnets forhold: hans Fader var stolt af at være født i Kiil. Han sagde altid idet han slog sig paa sit Bryst "ein Kiiler ich" og deraf fik han Navnet.

Johan har således selv fortalt, at han er født i Kiel, og han må ofte have slået sig på sit bryst, siden hans øgenavn er blevet så kendt og almindelig brugt, at det indgår som hans efternavn ved huskøbet.

Også hans kone Anne Dorthea må have været glad for sin tyske hjemstavn, for hun kalder sig ikke Michelsdatter men Borstorph. I kirkebogen har præsten ved alle børnefødslerne benævnt hende som Dorthea Borstorph, når han indførte barnedåben, og derfor må vi antage, at det er det navn, hun er kendt under.

Bosiddende på Bjerget drev Johan sin egen sadelmagervirksomhed. Dengang forarbejdede man ikke seletøj til lager, for det var der ikke råd til at sætte penge i. Dog kunne visse smådele, der indgik i al seletøj forarbejdes forud, og der blev også indleveret seletøj til reparation. En sadelmager indkøbte selv huder, fik dem garvet og skar dem op i remme. Alle håndværkere forarbejdede almindeligvis deres produkter i familiens opholdsrum efter forudgående bestilling, men i midten af 1700 årene begyndte man i møbelbranchen at indrette værksteder og lave møbler, som blev lagt på lager. Det var et stort fremskridt for køberne, at de før købet kunne se det produkt, de ønskede at anskaffe, og håndværkerne kunne

også se fordelene ved at have et værksted, hvor ikke hele familien skulle opholde sig, mens faderen og hans svende arbejdede. Skikken med et værksted bredte sig ud over landet, og også Johan sadelmager fik indrettet et lille rum sammenhængende med stuen, hvor han kunne sidde med sit håndværk. Men almindeligvis opsøgte en sadelmager kunderne, hvor disse boede, medbringende læder, beslag osv og forarbejdede seletøjet på stedet.

Sadelmagerfamilien voksede støt i de kommende år. Foruden Maria Cathrina kom yderligere fem børn til, nemlig Hans Frederich, Christian, Anne Elisabeth, Rebekka og Alexander. Der var således god vækst i familien, men de ramtes af en sorg, da den yngste af drengene – Alexander – døde i marts måned 1765, kort før sin 10 års fødselsdag.

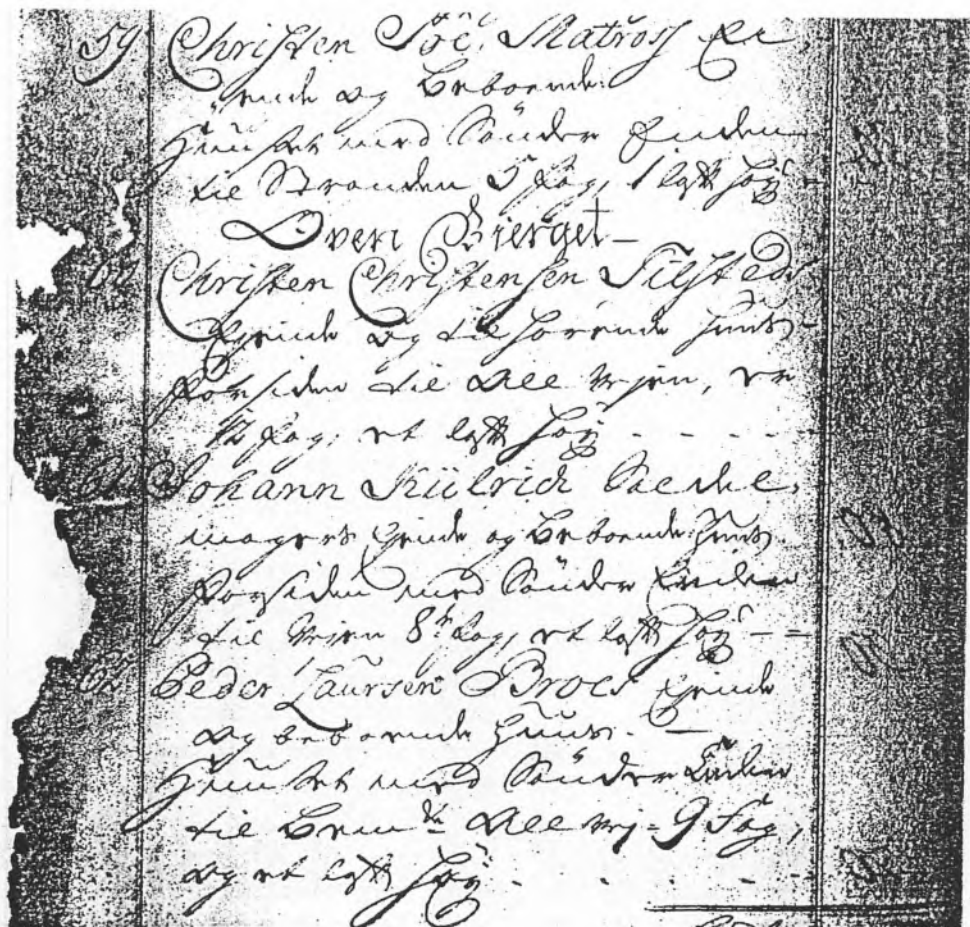
Tre måneder efter Alexanders død – den 7. juni 1765, da sadelmager Johan var 56 år gammel – ramte en ulykke sadelmagerfamilien. Der opstod en ildebrand i huset på Bjerget, og den udviklede sig så voldsomt, at huset brændte ned til grunden⁵.

I 1761 var det blevet påbudt ved lov, at alle købstadsejendomme skulle være brandforsikret, og selv om Johans hus lå i udkanten af byen ud imod byens marker, så var det medtaget i brandforsikringen for Thisted Købstad under nr. 61 og takseret til et beløb af 40 rigsdaler.

Før forsikringssummen på det nedbrændte hus kunne udbetales skulle myndighederne sikre sig, at der ikke blev forsøgt assurancesvig.

Derfor indkaldte byfogden til brandforhør, som fandt sted på Thisted rådhus onsdag den 26. juni 1765.⁶ Brandforhøret giver et udmærket

indblik i sadelmagerfamiliens daglige tilværelse, i datidens brandbekæmpelse samt i brandforløbet og dets følger for familien.

Udsnit af Thisted bys brandtaksation 13. januar 1761 visende vurderingen af ejendommen taksationsnummer 61 "Oven Bierget" tilhørende Johan sadelmager. Endvidere hans to naboer, der overværede og bevidnede brandforløbet.

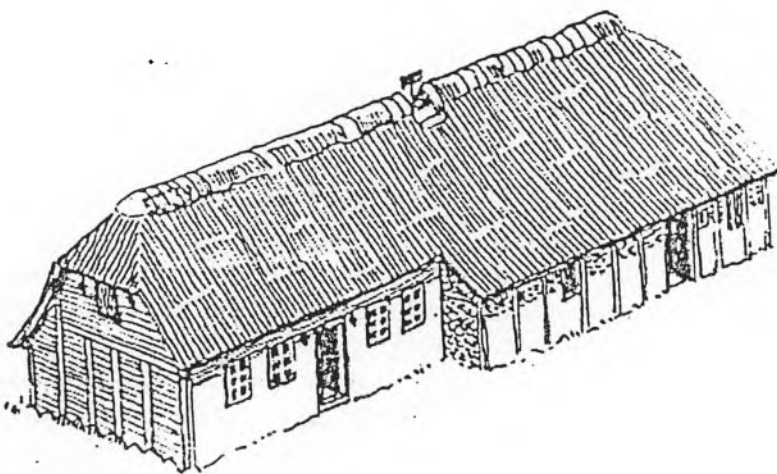
Ud for nr. 61 står: Johann Kiilrich Saldemagers Grunde og beboende Huus. Forsiden med Søndre Enden til Veien 8 Fag, et lastt Høy = 40 [rigsdaler]

Uddrag af brandforhøret bringes derfor her i sin originale ordlyd. Trods datidens lidt indviklede sprogbrug kan man godt ved omhyggelig læsning forstå beskrivelsen.

..... da Sadelmager Johan Friederich Killerich fremstoed og tilkiendegav, at han gierne havde ønsket dette Forhør tilforn, og næste Dagen efter hans erlidte Brand Skade, men deeles formedelst hans egen sin Svaghed, og deels formedelst andre vedkommenders deels Svagheds og deels Fraværelses og

deels Fraværelses og Rejsers Forfald er hidindtil bleven forhindret. Altsaa var hand nu indstændig begiærende, at det maatte hannem tillades for den allernaadigst befalende Brand Rett, at fremsføre den fornødne Oplysning om den u-lykelige Ilds Vaade, og den store Skade og Forliis som hannem derved den 7de Hujus [samme måned] efter Herrens naadige behag blev tilføiet, da han omtrent Kl. 6 Eftermiddag meedens han sad i sit Sadelmager Arbejde paa sit Værksted da hans

Fiskerhus fra Thy. Kan ses på Frilandsmuseet i Brede. Det var sandsynligvis et hus af denne type, men kun 8 fag langt, sadelmager Johan Kiilerich boede i på Bjerget, og som nedbrændte i sommeren 1765. Udbygningen på siden af huset kaldes for Udskud. Det var her branden opstod.

Hustrue sad i Stuen derhos og spandt, hans Børn vare alle inde, nemlig de 2de mindste i Seng og de 2de næstefter tiæsedede Uld, og den Ældste karede, mærkede de i Arbejde værende Børn, at der kom en stærk Røg farende forbie Vinduerne paa Stuen, hvor de med Faderen sadde, hvor over han strax efter deres Raab og eget Syn, sprang ud for at see hvorledes det stod til, saavel i hans eget som Naboe Huusene, og da hand hos sig selv havde efterseet alle indvendige Steder og der ikke forefundet nogen Tegn til Ild eller Røg, løb han uden omkring for baade at see om noget var paa færde hos sine Naboe saa og nøiere at eftersee i sit egen Udhuus om Aarsagen til den foran meldte befrygtelige Røg derfra maatte være kommet og da han i saadan Hast og Angst aabnede den nørre Udskuds Dør kom den fra Norderste stærk blæsende Vind dertil med giennem trængende fardt, hvorpaa i Øieblikket den i samme Udskud ulmende Ild kom i Lue og bespændte baade dette Udskud med hele Huuset udvendig, inden nogen Redning kunde erholdes, skiønt han, nemlig Deponenten, saavel som Hustrue og Børn i saadan Ro og Hast strax gievit ald mulig Anstalt for Biergning og Redning baade ved sig selv og Naboe, hvorved strax uden Ophold fulgte, at saavel Byens Større Klocke blev klemtet, som Brandfolkenes samlet med de havende Redskaber hvorved blev gjort alt behørig Anstalt til Huusets Biergning og Ildens Slukning som alt forgæves blev anvendt, siden ved Brand-Folkenes Ankomst Ilden saaledes havde taget over-

haand, baade i Øver Rejsning som og neder Huuset, at ingen anden Raad eller Hielp var for Haanden end at ved Brandt-Hage at nedtage den i fuld Lue staaende over Deel, saa vidt mulig, for derved, om skee kunde, at dempe Ilden og redde under Deelen, dog samme var alt saaledes med Ild bespændt, at Deponenten med stor Møie fik reddet sine tvende sovende Børn, samt en Drage Kiiste og en anden liden halv Kiiste, tillige med en Senge Dyhne og Pude, men alt det øvrige som hand ejede, saavel af Sengeklæder og Bodskab, som og hvad der hørte til hans Redskab og Profession samt alt hvad Arbeide hand havde af nyt gjordt for og til Forbedring indtaget for andre, blev uden at nogen kunde bierge videre tilligemed under Huuset inden en Times forløb blev lagt udi Aske, saa derved aldeles ingen Redning ved ald Brand Folkenes aldmuligste anvendte Hielp kunde enten ved Sprøiter eller Vand erholdes, men han med fattige Hustrue og 5 smaa uopfødde Børn blev saaledes satte i yderste Armod saa de fra Ildens Levning ikke havde viidere til overs end anført enten at bidde, sidde, eller ligge paa, efterat hans lidet Huus og Eiendom ifølge allernaadigste Forordning af 13 Januarji 1761 under Thisted Bygningers No 61 taxeret for 40 rd var i grunden lagt udi Adske. Og havde Deponenten saa ei videre at erindre, end at udbede sig alle høie og Respective Herrers og Venners Bevaagelse og Gunst, samt at de nu tilstedeværende Vidner, som nogle af de første der mødte ved den ham paa-

kommende Ildløs Vaade maatte aflagge deres Forklaring om hvad dennem i denne Bedrøvelige Tilfælde kand være bevidste, og de ved Lovens Eed samme maatte bekræfte ligesom Deponenten nu og erbyder sin Corpørlige Eed til Stadfæstelse paa sin Forklaring, og at han ikke veed anden Aarsag til den ulyckelige Ildebrand, end Vaade og Guds behagelige Villie, men icke at han eller nogen af hans havde enten vitterlig eller skiødeløst dertil givet Aarsag.

Derpaa fremstoed da til Vidnesbyrd om denne ulyckelige Ilds Vaade Peder Lauritzen Broe og Christen Christensen Thieldsted, begge Borgere og Indvaanere her i Thisted, hvilken, som næste Naboe med den forulyckede og Brand støtte Mand Sadelmager Kielerich, var strax ved Ildens Udbrydelse tilstede som og nu ved Eed og opragte Fingre giorte derem følgende Forklaring: paa den af Sadelmager Kielerich bunaforte 7de Juni kom Vidnet Peder Broe ohngefæhr Kl. halv 6 om Aftenen gaaende forbie Sadelmagerens Huus hiem til sit, da han icke fornåm nogen Tegn til Brand eller Ilds Vaade, men strax derefter kom 3 af Sadelmagerens Børn løbende ind til ham, som ønckelig og med Skrig beklagede, at der var Ild Løs hiemme hos dem, hvorpaa Vidnet ufortøvet sprang hen til sin Naboes Huus, som han da befandt ovet alt indvendig med Ild bespændt, ligesom og at Luer havde allerede tvunget ud imellem 2de Spænøer i Udskuddet, hvorover Vidnet med sin stærkeste Røst raabte ned ad Byen, saa at en stor deel af

Indbyggerne (siden Stedet ligger øster for Byen, og den da værende stærke Nordost Vind des bedre fremførte hans Røst) straxen kom løbende til Hielp og undsætning, særdeles kom først derefter det andet Vidne Christen Christensen Thieldsted, som ligeledes saae den ulyckelige Ilds Vaades Omstændighed og som baade Sadelmageren og det hosstaaende Vidne Peder Broe forklart haver, nemlig i henseende til Ildens Udbrydelse af det nørre Udskud, samt det ganske Huuses ødelæggelse, tilligemed alt hvad derudi var, undtagen det, som Sadelmageren nu nyelig navn givet haver, saavidt Vidnerne der selv vare med at bierge, veed, icke ved de og at anmeldte Sadelmager Huus blev ei i grund afbrendt af Forsømmelse eller mangel paa de fornødne Rednings Anstalter ligesom og at det andet næst derved staaende Huus ved didbragte Sprøjters og Vands Hielp blev næst Gud, skiøndt uforhaabentlig reddet. -----

Dermed var tilværelsen på Bjerget slut for familien Kielerich, der på denne tid bestod af Johan sadelmager, hans kone Dorthea, Marie Cathrine på 13, Hans Friderich på 12, Christian på 9, Anne Elisabeth på 7 og Rebekka på 5 år.

Der måtte findes en ny bolig til familien. Og den finder Johan inde i Østergade ikke langt fra det nedbrændte hus. Der lå et hus med plads omkring til havedyrkning. Huset, der tilhørte afdøde købmand Lübechers enke, lå klemt inde nord for en gård i

byen med et plankeværk mod øst ind til byfogdens kålhave. Mod vest løb en lille vej nord på ud til bymarkerne. Huset var et stråttækt lerklinet bindingsværkshus på 12 fag, altså 11/2 gange større end det nedbrændte hus på Bjerget.

Dette sted købte Johan for 150 rigsdaler. Men han havde ingen penge at betale med, så han måtte igen ud at låne. Der var ingen banker dengang, men man kunne låne af velstående private. Hans ny nabo og navnefælle byfoged Johan Nicolaj Schavenius indvilgede i at låne ham alle pengene og det til en rimelig rente på 4%. Den 2. april 1766 udsteder Johan et pantebrev⁷ på beløbet med pant i den ny erhvervede ejendom, hvorpå der skrives skøde⁸ tre uger senere den 26. april. Det er sandsynligt, at familien straks efter branden er flyttet ind i dette hus, der ikke var indrettet til bolig. Hvad det tidligere har været brugt til vides ikke, men Johan får før overtagelsen lov til at gå igang med at indrette huset til bolig. Det fremgår af pantebrevet, hvor huset sættes i pant bl.a. med ordene:

.....*hvilket Huus jeg af Velædle og Velbyrdige Frue Commerce Raadinde Lübecher mig haver tilkiøbt og siden til beboelige Værelser af nye indrettet*
.....

I brandtaksationen sættes husets værdi til 100 rd, altså betydeligt under købsprisen.

Så fortsætter livet i den nyindrettede bolig, men Johan skylder stadig de 40 rigsdaler til Jens Griishauge, som havde pant i ejendommen på Bjerget, det hus som nu er nedbrændt,

hvorved pantet er betydelig forringet. Tilsyneladende løber lånet videre, og da Jens Griishauge dør, får Johan kvittering på lånets indfrielse ved at han tilskøder⁹ hele ejendommen på Bjerget til Griishauges enke, uden at der i skødet nævnes noget beløb for handelen. Det skete i 1769 fire år efter ildebranden. Sandsynligvis er en del af brandforsikringen brugt til at indrette det ny hus og en del er betalt til Madam Griishauge tillige med tilskødning af ejendommen på Bjerget. Madam Griishauge lader opføre et meget lille bindingsværkshus på 5 fag, som dog sættes til 100 rd i brandtaksationen.

Ved branden mistede familien så godt som alle deres ejendele og indbo, og i juli måned finder vi seldmageren som ivrig køber af indbo af enhver slags ved de afholdte auktioner.¹⁰ Af indbo, som han anskaffede sig, kan nævnes:

1 lidet grøn og hvidmalet Slag Bord

6 gl Rys læder Stoele

1 Spejl

1 Führ Stolpe Seng uden himmel

4 stk brugne gardiner med kappe

2 hvide sribet hiemmegiorte bolster Hoveddyner

1 Blaae og Rød sribet olmerdugs dito
og en masse andet sengetøj og husgeråd som potter, pander, gryder, fyrfad etc. Den største investering i indbo var:

1 Kaabber Kiedel vejer 14½ pund i gruv, uden Hatt, laag og Grüber, 4 rd
1 mk 6 sk.

Af klæder købtes bl.a.

1 Blaae Rejse Kiortel af Pie med messing Knapper udi

2 par gl Støvler

1 Kappe uden Baand

Også Dortheas værktøj var brændt og blev fornyet med:

Tvende Rocker

2 heglar

2 par karrer

Det er bemærkelsesværdigt, at trods den meget vanskelige økonomiske situation, som familien er bragt i, så ofrer Johan også penge på at købe *1 Salme Bog* til 9 skilling. Ved en senere auktion købes *Det Nye Testamente* til 1 mark og 10 skilling.

Få år senere synes familien at være kommet godt på fode og køber på en auktion, så både husbond og madmor kan gå statelig klædt:

1 hvid vent klædes Kiortel med Rød underfoer, 1 ditto vest, 3 Cannefas og 5 Silke Huer

Fem år efter at Johan har overtaget sin ny ejendom og lånt 150 rigsdaler af byfogden, siger denne lånet op, og Johan må igen ud og skaffe penge. Det lykkes ham at få et lån¹¹ på 150 rigsdaler hos en mand ved navn Lars Toft på Ullerupgård, men han må betale 5% i rente på dette lån. Således lykkedes det ham at indfri lånet til byfogden til tiden. Det skal bemærkes, at i det nyudstedte pantebrev oplyses, at den ejendom, han bor i og nu sætter i pant, i brandtaxationen er ansat til 100 rigsdaler, altså betydeligt under lånebeløbet. Til yderligere sikkerhed er nævnt følgende indbo:

1 Jern Kackelovn paa Jern Fødder ungefær af 11/2 Lispunds vægt og 1 fyhre Mahlet Dragkiste med 4 skuffer,

Messing Beslag, Haandgreber og Laase .....

Det er sandsynligvis den samme kackelovn, som var opstillet i huset på Bjerget. Den har ilden ikke fået bugt med. Der kommer også den oplysning i pantebrevet, at Johan ejer et stykke jord på Bjerget, og det sættes også i pant med ordene:

.....en mig tilhørende Toft 5 Skpr Byg Sæde, beliggende paa Bjerget Østen for Byen mellem Christen Ugers Jord paa Østre Siide og Christen Tilsteds paa Vester Siide, som det alt nu befindes skal være og forblive."

Det fremgår heraf, at det lille stykke jord er på 5 skæpper, og det svarer til et areal på 17.730 m².

Selv om der omkring den nyindrettede bolig var en mindre kálhave måske med plads til en gris og nogle høns, så var det nødvendigt for de fleste mennesker i byen at have et stykke jord udenfor byen, ofte som en lejet del af bymarken. Foruden den dyrkede del af en sådan plet jord kunne man her have et par køer og nogle får gående. Johan må på et tidspunkt have haft penge til at købe et sådant jordlod, eftersom han kunne sætte det i pant. Og på en auktion køber han *3 Koe Tyrer 1 mk 13 sk*, så han må have haft brug for at tøjre nogle køer.

I 1769 udkom et bogværk om Danmark ved navn *Det Danske Atlas* af Erich Pontoppidan og Hans de Hofman. I dette værk findes en beskrivelse af købstaden Thisted fra netop de første år, hvor Johan boede i byen. Fra dette værk citeres:

Indbyggernes Tal regnes til omtrent 600 Sjæle over 12 Aar og udgjør 209 Familier, bestående af 4 Geistlige Betjenter, Sognepresten, den Residerende Capellan som tillige er Sogneprest i Skinderup, Klokkeren som tillige er Kordegn, en Dansk Skoleholder, 5 Verdslige Betjenter, Amtsforvalteren, Bye- og Herredsfogeden, Bye- og Herredsskriveren, en Tolder, en Controllour. For nærværende Tid boer her en Doctor Medicinæ, en Apoteker, en Chirurgus samt nogle Enke-Fruer. 8 a 10 Kiøbmænd og Handlende, 14 som bruge den meste Agerdyrkning, 6 Skippere, en deel Daglønnere og følgende Handverkere:

Bagere 2, Bødker 1, Dreils-Væver 1, Farver 1, Feldbereder 2, Gjørtler 1, Grovsmede 3, Guldsmed 1, Handskemagere 3, Hattemagere 3, Kleinsmede 2, Kobbersmed 1, Maler 1, Muurmester 3, Parykmagere 3, Reebslager 1, Sadelmager 1, Skomagere 11, Skrædere 5, Snedkere 6, Tømmermænd 6.

Byen har ingen stor Næring, som dog paa adskillige Maader betaages den, men maa lade sig nøjes med det lidet, som Bonden vil unde den af sin Handel. Dens Næring bestaaer i den liden Skibsfart og Handel, der drives, Agerdyrkning, lidet Fiskeri, Øls og Brændevins Salg og ovennævnte Handværker.

Ifølge denne beretning er Johan eneste sadelmager i byen, men måske var det mere på mode at have flotte parykker og hatte end godt seletøj.

Den 20. juni i 1774 er der sorg i sadelmagerfamilien. På den dag dør

mor Dorthea. Hun var blevet alvorligt syg, men nåede i sine sidste dage at samle sine børn og fordele sine få ejendele blandt dem. Hun blev ca. 54 år gammel. Hun blev sandsynligvis begravet på Meld Kirkegård, der lå midt i Thisted og forlængst er sløjfet. Hendes død og begravelse er ikke blevet indført i kirkebogen.

Det var en alvorlig forandring, der skete i familien ved Dortheas død. På den tid var forandringen så stor, at det kunne betyde familiens opløsning, idet eventuel gæld i boet kunne kræves indfriet af kreditorerne. Derfor var myndighederne omhyggelig med at træde til og foretage en registrering og vurdering af boet, idet det var de offentlige myndigheders ansvar, at eventuelle umyndige børn fik sikret deres mødrene arv, hvis der måtte være værdier i dødsboet, efter at eventuel gæld var blevet opgjort. Det var ikke ualmindeligt at sætte et dødsbo på offentlig auktion, hvis kreditorerne forlangte deres penge udbetalt.

En vurdering af boet viste, at der var et lille underskud, men kreditorerne erklærede alle, at de havde tillid til sadelmageren og derfor ikke ønskede deres tilgodehavende udbetalt.

Da Paastoed Enkemanden desaarsage at siden ingen af Creditorerne forlangde nogen auction, det da bliver ham forbeholden og ubeskaaret fremdeeles at Hensidde med hands Børn og idet han herved i Højeste Grad bepligter sig til ey alleene Selv betaler og tilsvare ald Giæld og alle

Bekostningerne, men endogsaa saa længe han evner forsyner sine Børn med Tilhold, Klæde, Føde og fornøden Opdragelse. Men sluttende imod, saadan hans billige Paastand icke bliver accorderet, frasiiger han sig baade det Eene og andet og aldeles ey seer sig istand til enten at forskaffe noget Huus for sig selv eller tilhold med videre for sine Børn men saa faar da enhver af dem at tage den vey de kand, da hand ey kand i saa tilfælde fortjene eller forhjælpe nogen af dem meere. Hvorfor Han som Enke Manden desto vistere haabede, at Retten desformedelst slige Omstændigheder icke strængerede Ham baade til sin Egen og smaa Børns største Skade og Ødelæggelse, men lod det paa saadan maades forblive som nu af Ham, baade til sin og Børns fælleds gavn og Conforation Proprietet er, allerhelst de 2 ældste af Børnene neml. Sønnen Hans Johansen, som er 21 Aar og Datteren Maren Cathrina, som er i sit 23 Aar begge her for Retten i Dag offentlig haver erklæret, at de ønsker og holder det tienligt baade for dem Selv og i Særdeleshed for deres yngre og endnu uopdragne Sødskende, at det forblev efter deris Faders Proposition, paa det, at aldtning kunde blive i samme Stand som det nu er, og at de samtlige fremdees kunde nyde Forsorig og Tilhold hos Faderen, som de ellers i manglende Fald maatte savne.

Formedelst disse Omstændigheder og saadan baade Enke Mandens og Børns erklæring ansaa Skifte Retten det Betænkelig siden creditorerne førmedeelis haver betroet deres

tilgodehavende i Boen, ved Auction at bortsplitte samme og derved berøve de umyndige Børn deris Forsorig og Tilhold, allerhelst der dog icke efter hin anseende kunde indkomme noget af nogen slags Betydning for Giælden og Omkostningerne til Deeling imellem arvingerne, som naar det endog kom paa det allerhøyeste vilde blive faae Skillinger for Enhver især eller maaske slet intet, og det dog desuden naar aldtning forbliver samlet til Enke Mandens og Børnens Fælleds Conforation staar Børnene frit for og er dennem i alle Maader forbeholden efter Faderens Død at nyde hvad som Giælden kan overblive.

Thi maatte Retten dessaarsage ophæve ald videre Skifte og Forretnings Foretagelse her i Boen under Paalæg til Enke Manden eftergiorde Løfte og Forpligt selv at tilsvare ald Giælden og Bekostninger, samt tillige at forsyne sine Børn med den belovede Tilhold og Forsorig til samme sit giorte løfte behørig Opfyldelse i alle Deele, hvilken han og forsikrede, og hvormed dette Skifte saaleedes sluttes og til Ende bringes. Og at saaleedes i alle Deele, som foranført findes er afhandlet, tilgaard og bepligtet, bekræftes med samtlige Hænders underskrifter.

Actum Anno Die & Loco ut antoe.

På Skifte Rettens vegne

Steensen (segl) Würnfeld (segl)

I en alder af 66 år er Johan nu blevet alenefar med 5 børn, hvoraf den yngste er knap 14 år gammel. I skifteretten nævnes nogle af børnene lidt yngre, end de er. Den ældste af

drengene, Hans på 20, er gået i faderens fodspor som sadelmager sandsynligvis oplært af sin fader og nu arbejdende sammen med ham. Christian på 18 år er i lære som smed i Silstrup syd for Thisted, og alle pigerne bor hjemme hos deres far, selv om de sandsynligvis er tjenestepiger hos andre. Familien klarede sig igennem moderens dødsfald, uden at den blev splittet, som det fremgår af skifterettens referat. Og så fortsætter livet i den lille håndværkerfamilie med de daglige gøremål inde og ude.¹²

Syv år senere optræder Johan igen i ejendomsmarkedet. Den 30. juni 1781 møder han på vegne af sin ældste søn Hans til en offentlig auktion over et hus med jord beliggende på Bjerget. Auktionen ender med, at Johan bliver den højstbydende og for 84 rigsdaler erhverver sønnen Hans sin første ejendom¹³ ved sin fars medvirken. Hans overdrager kort efter ejendommen til sin bror Christian, der er smed, og her flytter Christian ind og driver virksomhed som selvstændig grovsmed.

I slutningen af 1770erne blev Thisted en garnisonsby, idet Sjællandske Infanteri Regiment blev stationeret i byen¹⁴. Åbenbart fandtes ikke kasernebygninger nok til formålet, for mange af soldaterne – svingende mellem 150 op til 210 – blev indkvarteret hos byens borgere. Der blev betalt 1 mark og 14½ skilling for en soldat i en måned. Også Johan måtte modtage indkvartering, men det synes som om, han hurtigt blev fritaget igen. Kun sporadisk bliver der indkvarteret en eller to soldater i hu-

set fx i 1784 og i 1785, hvor Fynske Infanteri Regiment også dukker op. Med tre store piger hjemme har det nok ikke været så nemt at skulle huse 2 soldater under de trange forhold. For en af døtrene blev det da også til giftermål med en af soldaterne.

I 1781 var ejendommen i Østergade stadig takseret til 100 rd og sadelmageren måtte betale 1 rd og 2 mark i ejendomsskat¹⁵. I 1783 byggede Johan 4 fag til sit hus, så det nu kom op på ialt 16 fag, og vurderingen steg til 150 rd. Udvidelsen svarede udmærket til størrelsen af en aftægtsbolig.

Den gamle sadelmager begyndte nok at føle sig lidt nedslidt, for samme år solgte han sin ejendom til sin ældste søn Hans Friderich, der også videreførte sadelmagervirksomheden. Overdragelsen skete ved skøde af 17. december 1783.¹⁶ Hans Friderich betalte 150 rd kontant for huset med jord samt toften på Bjerget udenfor byen. Det svarede til den gæld, som Johan endnu havde at slås med. Det pant, som Toft i Ullerup havde haft i ejendommen igennem 13 år, kunne Johan nu efter den aftalte opsigelsesfrist indfri. Den 31. maj 1784 indfandt Johan sig på Ullerupgård, og Tofts søn udstedte denne kvittering¹⁷ for modtagelse af penge:

Ifølge Kvittering og Paategning paa Oblig paalydende indbemeldte Summa 150 Rdr med hvis til dato forfaldne Renter er mig i Dag af indbenævnte Debitor Johan Fridrich Kilrich Sadelmager udi Thisted i et og alt indbetalt. Thi tilbageleveres

hannem denne Pandt Obligation til udlæskelse i Pandt Bogen, da samme efterdags skal være ganske Mortificeret og Magtesløs. – Ullerupgaard d 31. May 1784 – N. Toft.

Det må have været en god følelse for den gamle sadelmagermester, at han nu som en gældfri mand, 75 år gammel, kunne gå hjem og slappe lidt af i det hus, som han i sin tid selv havde indrettet.

Det er nærliggende at antage, at han fortsatte sit håndværk efter bedste evne, for helt frem til folketællingen i 1787 omtales han som sadelmager og ikke som aftægtsmand. Det må også antages, at en af hans døtre førte hus for ham og sønnen Hans.

Den ældste søn, sadelmageren Hans Friderich giftede sig den 1. juni 1786 med pigen Ane Kirstine Christensdatter Thorsted. De flyttede ind i sadelmagerhuset i Østergade, som Hans ejede, og hvor faderen nu boede i den ene ende.

I de følgende år kunne den gamle sadelmager følge med i de unge familiers tilværelse og i de sidste 9 år af sit liv kunne han glæde sig over at have et voksende antal børnebørn omkring sig.

Et par dage før jul i 1790 døde den gamle sadelmager Johan Friderich Kiilerich.

Et indtryk af de fattige kår, som livet dengang bød en almindelig håndværker, kan man få ved at læse skifteforretningen,¹⁸ som blev foretaget efter Johans død. Skifteretten har ikke sat noget vurderingsbeløb på de efterladte genstande. Registreringen er her i sin fulde ordlyd:

Anno 1790 den 23 December blev så snart det var anmeldet og Johan Kiilerich Sadelmager ved Døden afgangen indfandt sig strax Rettens Middel af Thisted tilligemed 2 tiltagen Vitterligheds Vidner nemlig Poul Lomborg og Jens Kamstrup begge af Thisted, foregav det at den afdødes Arvinger er følgende: 1 Søn naunlig Hans Kilrich, 1 Ditto naunlig Christian Johansen Smed, 1 datter naunlig Marie Cathrine, 1 Ditto Anne Elisabeth samt 1 Ditto naunlig Rebecha. – Og blev da af de tilstædeværende Arvinger tilkiendegivet at den afdøde haver efterladt sig følgende: 1 Fuhr Skab uden Laas og Nøgel som blev forseglet med alle tilstædeværendes segle. 1 gl Hat, et par Støvler, 2 Hørlærreds og 1 Blaarlærreds Skjorte.

Fra hans Sæng:

1 Blaar og Olmerdugs Overdyne, 1 Ditto underdyne, 1 Ditto hoved Pude, 2 Blaarlærreds lagner – Videre ellers meere fandtes ikke paa denne Sæng. 1 Bord, 2 Læderstoele, 1 Fuhr Bænk Kiste, 1 gl Psalme og 2 gl Tydske Bøger.

Og da saa intet meere eller videre forefandtes den afdøde tilhørende bleve de tilstædeværende Arvinger paalagt at holde alle Ting uforrykl. tilstæde indtil 30 Dagen den 21. Januar 1791.

Hvornæst denne Forretning siden ingen lovlig for denne meere kunde foretages blev sluttet og tilendbragt og det passerede med hænders underskrift bekræftet.

Actum ut Acta

Paa Rettens og Embedets Vegne

Sønnen Hans forestod og betalte begravelsen.

Sadelmagermester Johan Friederich Kiilerich blev begravet på Meld kirkegård i Thisted. Han blev 81 år gammel og fik således et langt og arbejdsfyldt liv.

Følgende forkortelser er benyttet i fodnoterne:

TB=Thisted Byfoged

S&P=Skøde- og panteprotokol

SK=Skifteprotokol

TKB=Thisted sogns kirkebog

1 TB, Auktionsprotokol 1740–1773, pag 139

2 TB, S&P 1738–64, pag 245B

3 TB, S&P 1738–64, pag 34B

4 TKB 1765–1807, 19. august 1799

5 Branden omtales i skøde af 10 april 1769 til Jens Griishauges enke.

6 TB, Brandretsprotokol 1765–1834, side 1 ff

7 TB, S&P 1764–1800, pag 79A

8 TB, S&P 1764–1800, pag 75B

9 TB, S&P 1764–1800, pag 90B

10 TB, Auktionsprotokoller for disse år.

11 TB, S&P 1764–1800, pag 109A

12 I denne skifteforretning nævnes alle rummene i huset, men der nævnes intet værksted. Det må antages at sadelmagerarbejdet foregik i et af opholdsrummene.

13 TB, S&P 1764–1800, pag 237A. I skødet står, at det er sønnen Hans, der køber ejendommen. Han sælger det kort efter til broderen Christian. Den tidligere ejer hedder Schaarup og kaldes andet steds Schaarup Smed, så huset er sandsynligvis indrettet med en smedie, og Christian bor der i nogle få år, inden han flytter ind midt i Thisted.

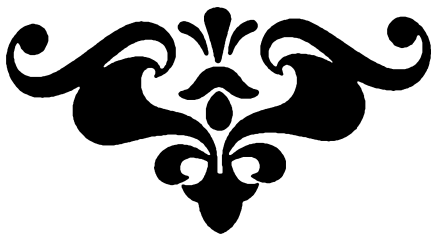
14 TB, Politiprotokoller, regnskaber over udbetalte godtgørelser til husejere, der har soldater indkvarteret.

15 Thisted Rådstuearkiv, D30–274, grundtaxt 1781

16 TB, S&P 1764–1800, folio 260A

17 se note nr. 8

18 TB, SK 1777–1801, nr. 134 side 331

Hjemmesiden på Internettet holder flyttedag

af Jens V. Olsen

Lige siden september 1996 har vor forening haft sin egen hjemmeside på Internettet.

Da private hjemmesider ikke var så almindelige på den tid, fik vi gratis plads stillet til rådighed hos et lille forholdsvis nystartet Internetfirma, som hed Webpoint og boede i Bredgade i Roskilde.

Imidlertid er der sket det, at firmaet, som var skabt af Lars M. Kristensen, fik succes. Efter et par år flyttede man til Bredgade i København og i efteråret 1999 til endnu større lokaler på Herlev Hovedgade. I al den tid fortsatte sponsoratet.

I januar 2000 skete så det, som sker for mange mindre firmaer, der har succes i den branche, at det blev fusioneret med to andre under en større koncern, og det betyder, at firmanavnet Webpoint er ved at forsvinde.

Da firmanavnet indgår i adressen på websiten, hvor vore sider lå som www.webpoint.dk/jvo/rsgp, så skulle der ske en ændring.

Jeg har selv i nogle år haft min egen hjemmeside hos TeleDanmark, så derfor er det naturligt, at jeg flytter foreningens sider herover, da jeg har plads til overs.

Fra 27. februar 2000 har foreningens hjemmeside skiftet adresse, så den nu hedder:

<http://home6.inet.tele.dk/jvo/rsgp>

Jeg har lavet den aftale med Lars Møller Kristensen, at så længe hans webserver med adressen www.webpoint.dk er i live, så har vi en side liggende på den gamle adresse med henvisning til den nye.

Jeg har sendt e-post ud til alle de websites, som jeg kender, der har en henvisning (et link) til vores hjemmeside, for at få adressen ændret.

Hjemmesidernes opbygning

Strukturen på vore sider er ikke ændret ved flytningen.

På forsiden vises foreningens logo, formål, programmet for sæsonen samt bestyrelsens sammensætning.

Endvidere er der links til de øvrige sider. Som noget nyt er der sat en tæller på siden, så vi kan følge med i, hvor mange, der besøger os. De første fem måneder efter flytningen havde vi 375 besøg.

Der findes en side, der gennemgår symbolikken i vort bomærke.

Der er en side med vedtægterne og en side, der fortæller, hvordan man bliver medlem. En side lister medlemmernes e-post adresser i det omfang, vi kender dem, i øvrigt med henvisning til de medlemmer, der har egne hjemmesider.

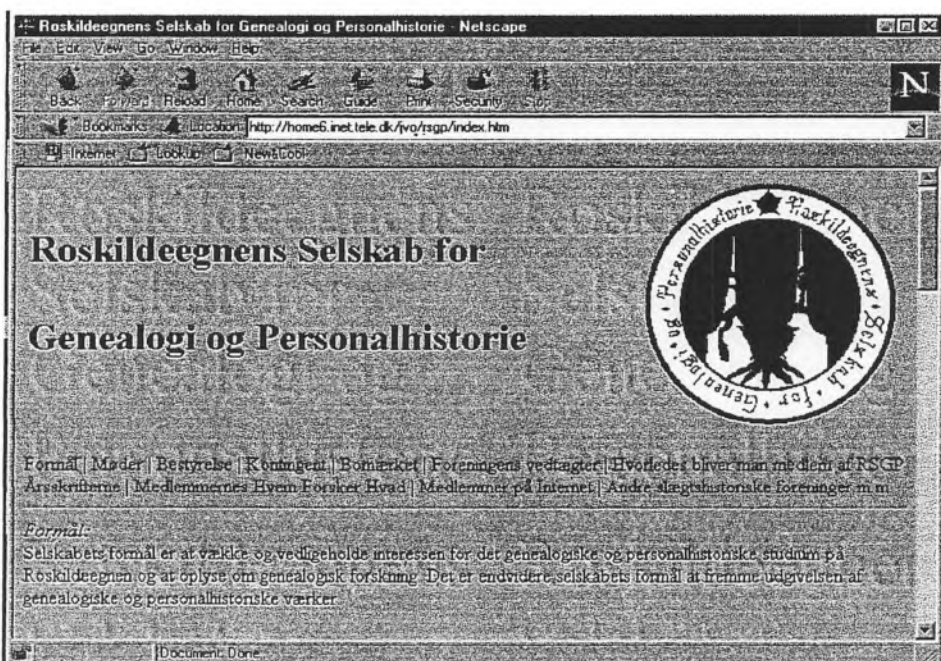
Foreningen årsskrift har sin egen side med en komplet indholdsfortegnelse samt en gengivelse af nogle af mine egne indlæg fra de senere år.

De vigtigste sider er uden tvivl foreningens Hvem Forsker Hvad,

hvor et stort antal medlemmer reklamerer med de sogne og i enkelte tilfælde slægter, som de arbejder med. Her kan man finde adresser og telefonnumre og i mange tilfælde e-post adresse til en hurtig direkte kontakt.

Der er skabt mange kontakter til andre slægtsforskere ad denne vej.

Selv om vi som slægtsforskere mest arbejder med gamle dokumenter, så har Internettet vist sig som en meget vigtig mulighed for kontakt til medforskere over hele jorden.

Formandens beretning 2000

ved Kit Bisgård

Der skal endnu engang gøres årsstatus over Roskildeegnens Selskab for Genealogi og Personalhistorie.

Først vil jeg mindes vores kasserer, Stefan Andersen, som i foråret måtte give op over for kræften. Han var os en god mand, både som kasserer og som medlem, altid hjælpsom og med et meget venligt væsen. Vi savner ham, og vores tanker har fulgt Birthe i den svære tid.

Stefan var også kasserer i Sammenslutningen af Slægtshistoriske Foreninger.

Bestyrelsen konstituerede sig, så Flemming Molin blev kasserer, og suppleanten Esther Andersen blev ordinært bestyrelsesmedlem.

Stefan Andersen havde de foregående år været vores repræsentant ved SSF's årsmøde. I 1999 tog jeg så til årsmødet i SSF. Jeg blev valgt ind i bestyrelsen, hvor jeg er blevet sekretær.

Vores møderække har som sædvanlig bestået af et møde om måneden, bortset fra de 3 sommermåneder.

Vores generalforsamling d. 12. maj forløb planmæssigt, og lige så planmæssigt var det, at Årsskriftet blev delt ud til de tilstedeværende, og forfatterne til artiklerne kommenterede deres bidrag.

Vores første møde i den nye sæson, tirsdag d. 7. september, fandt

sted i Roskilde Lokalhistoriske Arkiv, som netop var blevet gennemrestaureret. Meget veloplagt fortalte lederen, Eva Tønnesen, om samlingen. Hun viste mange interessante arkivalier frem, og førte os rundt i en labyrint af gange og rum, helt fyldt med arkivalier.

I programmet havde vi om den følgende aften d. 13. oktober skrevet, at vi ville vise en videofilm og diskutere den efterfølgende. Vi var imidlertid så heldige ikke kun at få fat i filmen: "Et rigtigt bondeliv" men også at få den ene af initiativtagerne til filmen til at komme og fortælle om den. Det var gårdejer Viktor Hedegaard fra Borbjerg ved Holstebro. Filmen viste udviklingen i landbruget fra ca. 1945 og til vore dage. I filmen fortalte mange herlige bønder af begge køn om før og nu, og deres vestjyske lune fornægtede sig ikke. Viktor Hedegaard nøjedes ikke med at fortælle om filmen og dens tilblivelse, han krydrede sin fortælling med både at citere digte og synge viser, så det var en opstemt forsamling, der gik fra mødet.

Den 11. november holdt Charlotte S. H. Hansen fra Landsarkivet for Sjælland foredrag om slægtsforskere og folkeminder. Hun fortalte meget levende om den nytte, man kunne have af at kende til folkeminder, så man på den måde kunne få et

indtryk af ens forfædres dagligdag. Endvidere gav hun flere anvisninger på, hvor man kan finde folkeminderne. Utrykte kilder kan man således finde hos Dansk Folkemindesamling, Christians Brygge 3, 1218 K.

Julemødet d. 8. december havde vi i programmet kaldt julehygge, og det blev i sandhed et rigtigt hyggemøde, da det blev holdt hos Karna Hansen, hvor vi bare snakkede løs og nød hendes æbleskiver. Tak for en dejlig aften, Karna.

Den 12. januar var medlemmernes egen aften. Som sædvanlig havde vi nok at snakke om. På medlemsmøderne er der mulighed for at hjælpe og støtte hinanden, hvis man er løbet ind i et problem. Eller man kan fortælle om oplevelser, man har haft, f.eks. i forbindelse med andre slægtsforskere, hvorfra man har erhvervet data om sin egen slægt. Nogle medlemmer medbragte eksempler på deres måde at udforme en slægtsbog på.

Den 10. februar kom stadsarkivar Birgit Bender fra Malmø, der redegjorde for slægtsforskning i Sverige. Husförhörslängderne kan sammenlignes med vore folketællinger. Katekismilängder var forgænger for husförhör. I vore dage er Internettet blevet en god opslagskilde. Her kan man bl.a. finde katalog over mikrofilm, der kan lånes eller købes hos SVAR (Svensk Arkivinformation i Ramsele) <http://www.ra.se.svar>. Man er i gang med at filme kort, der kommer ud på Internettet om 5–10 år. Vi fik udleveret en liste over vigtige arkiver i Sverige.

Vi kan ikke have en sæson uden Erik Kann, der i år kom d. 1. marts for at fortælle os om sit arbejde med arvelige øjensygdomme. Han er ansat som genealog på Statens Øjenklinik, og at han brændte for sit arbejde, var vi ikke et øjeblik i tvivl om. Det er ikke så svært, at vi ønsker at få denne foredragsholder hvert år. Han kan holde os fangen fra han kommer, til han går.

Den 5. april mødte vi op på den såkaldt "Sorte Diamant", altså det for nylig udvidede Kongelige Bibliotek. Det blev en stor aften, først med rundvisning gennem næsten alle lokaliteterne. Den unge pige, som førte os igennem det hele, var dejligt frisk og veltalende. Derefter tog lederen af billedsamlingen, Julie Fryd Johansen, hånd om os. Vi fik en meget fin indføring i alt, hvad billedsamlingen kunne præstere. Det var en oplevelsesrig aften.

Bestyrelsen har haft et møde med foreningerne for Sydkysten og Østsjælland for at finde ud af, om vi kunne foretage os noget sammen. Vi blev enige om at afholde en anebytteaften mandag d. 2. oktober i Teaterbygningen i Køge. Vi beder om, at de blandt vore medlemmer, der endnu ikke har givet deres bidrag til vores egen Hvem Forsker Hvad, gør det en af de nærmeste dage. Bestyrelsen skal nu d. 10. maj have vores "Hvem Forsker Hvad" med til et møde om anebyttesaftenen. Husk at skrive i hvilken periode, I har aner i de forskellige sogne. Vi håber, at rigtig mange vil komme til aftenen i Køge d. 2. oktober.

SSF's prisværdige arbejde med at udgive nyttige skrifter for slægtsforskere fortsætter, og da RSGP ved sæsonens slutning sidste år havde en klat penge tilovers, fik hvert medlem skriftet: "Slægtsforskere: Lad os gøre noget ved det", udgivet i anledning af Anton Blaabjergs 50-års fødselsdag.

SSF's slægtsforskerkursus fandt igen sted på Snoghøj Folkehøjskole i efterårsferiens første weekend. Denne gang drejede det sig om sundhed og sygdom. Det var sidste gang, kurset foregik der, da Snoghøj nu har fået en anden status. Til oktober holdes kurset på Nørgaards Højskole i Bjerteringbro. Den er desværre ikke centralt beliggende, men det var umuligt at finde et sted midt i landet. Til gengæld er der toilet og bad på værelserne og til samme pris som på Snoghøj. Emnet denne gang er folkeminder. Jeg kan godt anbefale disse kurser, der er andet og mere end blot foredragene. Det er ikke mindst samværet med ligesindede, der beriger en, og man træffer ofte en eller flere, som man har anesammenfald med.

Vi har fået en ny ordning med hensyn til fortæring ved møderne, da vi har fået at vide, at vi ikke må drikke kaffe eller te i mormonkirken.

Henning Kiilerich fik så den gode ide at lave kakao, hvortil der serveres hjemmebagte boller. Jeg håber, medlemmerne synes, det er en god ide. Der skal foreløbig erlægges 5 kr. for dette traktement. En stor tak til Henning for den gode ide og for arbejdet dermed. Også tak til Karna, som bagte boller til sidste møde og jo også diverterede med æbleskiver til julemødet.

Vi er stadig meget glade for, at vi kan få lov til at være i de meget hyggelige lokaler i Mormonkirken.

Da der jo godt kan være problemer med at læse gotisk, har vi haft den ordning, at man kan møde op en time før møderne og hjælpe hinanden. Det vil vi fortsætte med, hvis der er tilslutning.

Vi er nu 71 medlemmer.

Til sidst en tak for det store arbejde, redaktørerne af vores årsskrift yder. Ligeledes tak til Jens V. Olsen for arbejdet med vores hjemmeside. Endelig tak til Henning Kiilerich både for at han har udvirket, at vi kan være i disse fine omgivelser og for det store arbejde, han har med at rigge til før hvert møde.

Bestyrelsen

*for Roskildeegnens Selskab for Genealogi og Personhistorie
i sæsonen 1999/2000*

Kit Bisgaard, fmd., Åstoften 14, Svogerslev, 4000 Roskilde,
tlf. 4638 3514. E-mail: kitbi@get2net.dk

Flemming Molin, Dr. Ingeborgs Vej 1, 4000 Roskilde, tlf. 4635 3118.
E-mail: molin@post5.tele.dk

Karna Hansen, sekr., Klokkervej 30, 4000 Roskilde,
tlf. 4636 1056. E-mail: karna.hansen@post.tele.dk

Niels-Bjarne Kristensen, Dr. Sofiesvej 22, 4000 Roskilde,
tlf. 4635 3773. E-mail: labenbk@post11.tele.dk

Esther Andersen, Roskildevænge 47 st.th., 4000 Roskilde,
tlf. 4635 3323. E-mail: esther-soren-andersen@mail.tele.dk

Foreningens hjemmeside på Internettet:

<http://home6.inet.tele.dk/jvo/rsgp>

Herold

ISBN 87-89165-36-5
ISSN 0904-1427